

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Θ'.

Συνγάκις ἀναπολῶν τὸν πρῶτον μετὰ τῆς μνη-
στῆς μου περίπλτον. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει, ἀλλ' αἱ
ἀκτίνες του ἐφώτιζον εἰσέτι τὴν ἐξοχὴν. Κατε-
βαίνομεν τὸ βουνὸν ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πόλιν.
Ἐκράτει δέσμη ἀνθῶν ἀγρίων εἰς τὴν μίαν χεῖρα,
διὰ τῆς ἄλλης ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς χειρὸς μου. Ἡ
ψυχὴ μου ἦτο πλήρης εὐτυχίας! Διησχόμεθα
τὸν ἔμπροσθεν τοῦ ἀνεμομύλου ἀγρὸν εἰς τὰ
πρόθυρα τῆς πόλεως. Ὁ τροχὸς του δὲν ἐκινεῖτο,
εἶχον ἐπιθεθῇ τὰ ἰστία του. Εἰς τὴν θύραν τῆς
παρακειμένης καλύβης ἐκάθηντο ὁ γέρον μν-
λωνᾶς καὶ ἡ σύζυγός του. Ὁ υἱὸς των ἐπότιζε
τὸν περὶ τὸν μύλον κῆπον, ἡ νύμφη των ἐπὶ
χαμηλοῦ σκαμνίου ἔρραπεν εἰσέτι, κύπτονσα διὰ
τὰ βλέπη, τὰ δὲ δύο τῆς τέκνα, οἱ ἔγγονοι τῶν
δύο γερόντων, ἔπαιζον ἐκεῖ, καὶ ἀντήχουν οἱ γέ-
λωτές των. Ἦτο σκηνὴ ἀληθοῦς εὐτυχίας ἐκείνη.
Ἐστάθημεν καὶ ἐβλέπομεν, ἀπολαύοντες μακρό-
θεν τὴν ἡδονὴν τῆς γαληνιαίας φαιδρότητός
της. Ἐθλίψα ἐν συγκινήσει τὴν χεῖρα τῆς μνη-
στῆς μου. ὦ! ἐψιθύρισα, θὰ μᾶς ἀξιώσῃ καὶ
ἡμᾶς ὁ Θεὸς νὰ γηράσωμεν οὕτω περικυκλω-
μένοι;

Ἐμειδίασεν ἐκείνη.—Πολὺν βιάζεσαι, εἶπεν.
Ἄς χαρῶμεν τὴν νεότητά καὶ ἄς μὴ προμελε-
τῶμεν τὸ γῆρας.

Ἀν ἐχάσθημεν τὴν νεότητά, καὶ δὲν θὰ ἔλθῃ
τὸ γῆρας. Δι' ἐκείνην βεβαίως ὄχι. Εὔθε ὄχι καὶ
δι' ἐμέ!

Ι'.

Βάσις τῆς εὐτυχίας ἡ ἀγνοία τοῦ μέλλοντος.
Τίς θὰ ἔχαιρε ποτέ, ἐὰν ἠδύνατο νὰ προῖδῃ ὅτι
ἡ παροῦσα χαρὰ θὰ μετατραπῇ εἰς λύπην; Τίς
θὰ ἠγάπα, ἐὰν ἐγνωρίζεν ὁποῖους σπαραγμοὺς
μέλλοντας ὑποκρύπτει ἡ πηγὴ ὁποῦθεν ἀναβρῦει
σήμερον ἡ εὐδαιμονία; Τίς θὰ ἠλπίζεν, ἐὰν δὲν
ἔμενον κορυμμένα τὰ ἐπερχόμενα δεινά; Ἐνόσω
εἶναι ὁ ἄνθρωπος νέος, τὸ στάδιον τοῦ ἀγνώστου
ἀπλοῦται εὐρύτερον ἐνώπιον τῆς τυφλότητός του,

ὅσον δὲ πλείότερον ἀπέχει τὸ μέλλον, τόσοις με-
γαλειτέροις ἢ ἐκ τῆς ἀγνοίας του πηγάζονσα εὐ-
τυχία!

Ἀλλ' ὅταν τὸ δάκτυλον τῆς Εἰμαρμένης στη-
λωθῇ εἰς σελίδα ὑπὸ τῆς χειρὸς τῆς ἀνοιχθεῖσας,
ὅταν ὁ κοῦπτων τὰ μετέπειτα πέπλος σχισθεῖς
ἀποκαλύψῃ τὰς ὁπισθεν αὐτοῦ συμφορὰς, τότε
διαλύεται ἡ πλάνη, τότε ἐπέρχεται ἀφύπνισις
σκληρά, τὰ δὲ ὄνειρα διαδέχεται ἡ ἀπελπισία.

Τὸ βλέπω ἐγὼ τὸ δάκτυλον τῆς Εἰμαρμένης,
βλέπω τὴν σκιάν του ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου
τῆς ζωῆς μου. Διὰ τοῦ σχισθέντος πέπλου βλέπω
προκεχαραγμένην τὴν τροχίαν μου μέχρι τοῦ
κορηνοῦ ὅπου θὰ καταλήξῃ!

Ἀλλ' ὄχι! Ἀπατῶμαι καὶ ματαιοφρονῶ. Οὐδ'
ἐπὶ τοσοῦτον δύναμαι νὰ καυχῇθῶ. Ὁ ἄνευ ἐλ-
πίδος ζῶν γνωρίζει μόνον τὴν ἐστερήθη, γνωρίζει
ὅτι θὰ διέλθῃ ἡμέρας ἀφωτιστοῦς ἐκ τοῦ φωτός
τῆς εὐτυχίας, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει οὔτε δύναται νὰ
προῖδῃ τί εἰσέτι κορεύεται ἐντὸς τοῦ ἔμπροσθεν
αὐτοῦ σκοτός.

Ἀλλ' εἶναι πλήρες τὸ ποτήριον, δὲν χωρεῖ ἄλ-
λῃν πλέον ρανίδα! Καὶ μὴ ἀπαιτῆται αὐξήσις
ποσοῦ διὰ ν' αὐξήσῃ ἡ πικρία τῆς πικρίας του;
Μὴ δὲν αὐξάνῃ ἀφ' ἑαυτῆς, καθ' ὅσον ὁ χρόνος
παρέχεται;

ὦ, τὸ βάρος, τῆς ζωῆς! ὦ, ἡ ἀφόρητος ἀνία
τῆς ὑπάρξεως!

ΙΑ'.

Ἐπὶ τέλους! ἡ λύσις παρουσιάζεται ἀφ' ἑαν-
τῆς! Ἐπέρχεται ἡ ποθητὴ διέξοδος ἐπὶ τέλους!

Τὴν νύκτα, ἐνῶ ἐσύριζεν ὁ ἄνεμος περὶ τὴν
σκέπην τοῦ ἐξώστου μου καὶ ἡ θάλασσα ἐβρόντα
κάτωθέν μου, ἤκουσα αἶφνης ξύλον τρογμὸν καὶ
ἠσθάνθην τὸν ἐξώστην σεισθέντα ὑπὸ τὴν κερ-
αλὴν μου. Ἀλλὰ διήλθεν ὁ φόβος ὡς ἀστραπὴ,
καὶ ἐπλήσθη χαρᾶς ἡ καρδιά μου.

Ἐπὶ τέλους!

Ἀνέκνυφα καὶ ἐκάθισα βλέπων κάτωθέν μου
τὴν ἀγριζούσαν θάλασσαν. Ἐσεῖσα τὸν ἐξώστην.

Μόνον ἢ πρὸς τὴν κεφαλὴν μου πλευρά του ἐνέ-
διδεν ὑπὸ τὴν πίεσιν, ἀλλ' ἐπανήρχετο μετ' ἐλα-
στικότητος εἰς τὴν προτέραν τῆς θέσιν. Ἐπρο-
σπάθησα νὰ καθησυχάσω τὰ αἰσθήματά μου
καὶ νὰ κατατάξω τὰς σκέψεις μου. Τί ἔτριξε;
Πῶς καὶ διατί;

Δὲν κατέβην ποτὲ εἰς τὸν κορημὸν διὰ νὰ ἐπε-
ξεργασθῶ κάτωθεν τὰ τοῦ ἐξώστου μου. Ἐκ
τῶν ἐπὶ τῶν σανίδων του καρφίων φαίνεται ὅτι
στηρίζεται ἐπὶ δύο πασσάλων κτισμένων ἐντὸς
τοῦ τοίχου, ἀλλ' οὔτε τὸ πάχος οὔτε τὴν στερεό-
τητα τῶν πασσάλων δύναται τις ἄνωθεν νὰ ἐξα-
κριβώσῃ. Ὅπωςδήποτε φανερόν ἐστι ἡ ὑπόκρι-
τος ἐργασία τῆς φθορᾶς ἐγένετο βαθμιαίως καὶ
ἤδη τὸ ξύλον ἀπέκαμιν. Ἐχωρίσθησαν αἱ φθα-
ρεῖσαι ἰνὲς του, ἀλλ' ὅχι καθ' ὁλοκληρίαν εἰσέτι.
Ἀλλὰ καὶ οἱ δύο πάσσαλοι θὰ εἶναι ἐξ ἁπαντος
τῆς αὐτῆς προελεύσεως καὶ τῆς αὐτῆς στερεότη-
τος. Διατί δὲν ἔτριξεν ἐπίσης καὶ δὲν σαλεύει καὶ
ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας μου; Διότι τὸ βάρος ἐκεῖ ὀλι-
γώτερον, ἢ δὲ φθορὰ κατὰ συνέπειαν βραδυτέρα.

Ἀλλ' ἐὰν ὁ εἷς μόνος πάσσαλος θρασυθῇ,
ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀντέχει εἰσέτι, ὁ ἐξώστης θὰ κρε-
μασθῇ χωρὶς διὰ μιᾶς νὰ καταπέσῃ. Καὶ τότε;
τί ἐκέρδισα; Διὰ νὰ καταπέσῃ ἀνάγκη ἐκ πα-
ραλλήλου καὶ ταυτοχρόνως νὰ προβῇ καὶ τῶν
δύο πασσάλων ἡ φθορά. Καὶ τότε; Τότε ὑπὸ τὸ
βάρος μου θὰ συντριβῇ καὶ θὰ πέσῃ μίαν νύκτα
ὁ ἐξώστης, καὶ λήγῃ τὸ μαρτύριον!

Θὰ μεταβάλω θέσιν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου. Θὰ το-
ποθετήσω τὸ προσκέφαλον ἐκεῖ ὅπου μέχρι τοῦδε
ἦσαν οἱ πόδες μου.

Παραβαίνω μίπως τὴν δοθεῖσαν ἐπόσχεσιν;
Ὅχι. Δὲν πηγαίνω ἐγὼ πρὸς τὸν θάνατον, ἀλλ'
ἰδοὺ ὁ θάνατος ἀπρόσκλητος ἔρχεται πρὸς ἐμέ.—
Καλῶς νὰ ἔλθῃ!

ΙΒ΄.

Ἐβδομᾶς παρήλθεν ὁλόκληρος, ἀντέχει δὲ
στερεῶς εἰσέτι ὁ ἄλλος πάσσαλος. Οὐδὲ τριγμός
οὐδὲ σάλευμα. Θὰ περιμείνω μὲ ὑπομονήν, δὲν
θὰ ἐπισπεύσω τὴν καταστροφὴν. Θὰ ἔλθῃ ἄφ'
ἐαυτῆς. Θὰ ἔλθῃ!

Ἐδοκίμασα τί θὰ συμβῇ ὁπόταν συντριβῇ
καὶ πέσῃ ὁ ἐξώστης. Ἐρριψα λίθον ὀγκώδη
κατὰ κάθετον ἐπὶ τοῦ βράχου. Ὁ λίθος ἐκνέλισθη
πηδῶν μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ κορημοῦ, ἐκείθεν κα-
τέπεσε, καὶ ἤκουσα κάτωθεν τὴν βοὴν τῆς βαθείας

θαλάσσης. Ἐρριψα λιθάριον μικρὸν καὶ κατε-
κρημνίσθη κυλισθὲν ἐπίσης. Οὐδεμία ἐπὶ τῶν
βράχων ἐσοχὴ ἱκανὴ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κύλισμα οἴ-
ονδήποτε βαρέος σώματος.

ΙΓ΄.

Προσοχή, προσοχή! Σήμερον συνέλαβα τὸν
ἐαυτόν μου ἐπ' αὐτοφώρῳ μονολογοῦντα,—ἴσως
καὶ χειρονομοῦντα.

Ἐνῶ ἐπέστρεφα εἰς τὴν οἰκίαν μου, μία γραῖα
εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἐστάθη διὰ μιᾶς ἀπέ-
ναντί μου, ὡς τρομάξασα, καὶ μὲ παρετήρει. Συ-
νεληθὼν ἐν ἀκαρεί, ἤκουσα τὸν ἤχον τῆς φω-
νῆς μου.

Προσοχή! Ἐὰν προδοθῶ, ἐὰν ἐννοηθοῦν οἱ
σκοποὶ μου, ἐνδέχεται νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ἐκτέλεσίς
των. Διὰ τοῦτο δὲν διέκοψα τὴν ἐργασίαν μου,
ἀλλ' ἐξακολουθῶ ἐπισκεπτόμενος τὰ γραφεῖα τῶν
πελατῶν μου ὡς πρότερον. Ἀλλ' ἐὰν δὲν εἶμαι
κύριος ἐμαντοῦ, ἐὰν ἡ φωνή μου ἐμφαίνῃ τὰ δι-
ανοήματά μου χωρὶς νὰ τὸ θέλω καὶ χωρὶς νὰ τὸ
γνωρίζω, τότε τί τὸ ὄφελος τῶν μέτρων μου περὶ
τὰ λοιπὰ; Προσοχή μὴ προδοθῶ!

ΙΔ΄.

Σήμερον συνήρτησα καθ' ὁδὸν τὸν Γερμανὸν
ιατρὸν μόλις δυνάμενον νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας
του. Ἦτο μεθυμένος ὡς κτήνος! Ἦκουσα καὶ
ἄλλοτε ὅτι τὸ συνηθίζει, ἀλλὰ δὲν ἔτυχεν νὰ τὸν
ἴδω ποτὲ καθὼς τὸν εἶδα σήμερον. Ἦτο ἐλεεινός!

Ἐννοῶ τὸ κινεῖν αὐτὸν ἐλατήριον. Θέλει ὁ
δυστυχὴς νὰ πνίξῃ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως,
θέλει νὰ μὴ τὴν ἀκούῃ.

Ἐπάρχουν σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις, εἰς τῶν
ὁποίων τὴν βάσανον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀντέχει.
Προσπαθεῖ νὰ τὰς διώξῃ, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ
τὰς ἐξαλείψῃ, οὔτε νὰ τὰς διεκφύγῃ. Ἐὰν ὑπο-
βάλῃ τὴν διάνοιάν του εἰς ἀδιάκοπον ἐργασίαν,
μεταξὺ τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης καὶ τῶν
ὀφθαλμῶν του παρεισδύεται ἡ εἰκών, τὴν ὁποίαν
ἐπεθρύνει νὰ λησμονήσῃ. Ἐὰν κλείσῃ τοὺς ὀφθαλ-
μούς, τὴν βλέπει καὶ πάλιν ζωντανὴν ἐνώπιόν
του. Ἐὰν ἐπιζητήσῃ τὴν λήθην εἰς τὰς περιπε-
τείας βίου πλάνητος, δὲν θὰ τὴν εὔρῃ οὐτ' ἐκεῖ.
Ὅσο μακρὰν καὶ ᾖ ὑπάγῃ, τὸν παρακολουθεῖ
ἀναπόσπαστος ἡ συνείδησίς του καὶ τὸν συνοδεύει
ἢ θλίβει του. Παραδίδεται τότε εἰς τὴν μέθην,

θέλων καὶ προσπαθῶν ν' ἀποκτηνωθῇ. Τινές, εὐτυχέστεροι, παραφρονοῦν.

Θεέ μου, θεέ μου, δὲν εἶναι ἀπλούστερον καὶ προτιμότερον ὁ θάνατος;

ΙΕ'.

Ὁ ἐξώστης εἶναι εἰσέτι στερεὸς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς πόδας μου τὸν αἰσθάνομαι κλονούμενον περισσότερον καὶ ἐκκολώτερον. Εἰκάζω ὅτι ὁ πάσσαλος ἐσχίσθη ὀριζοντίως, ἀλλ' ὅχι καθ' ὅλον τὸ μῆκος του, καὶ διὰ τοῦτο ἀντέχει εἰσέτι. Ἐσκέφθην ὅμως ὅτι, ἂν καταστραφῇ αὐτός, ὁ ἐξώστης θὰ κρημνισθῇ καὶ ἂν ἔτι διατηρῇται στερεὸς ὁ ἄλλος πάσσαλος. Ἀν θὰ καταπέσῃ ἴσως ἐπὶ τῶν βράχων διὰ μᾶς, ἀλλὰ θὰ μείνῃ κρεμáμενος ἐκ τῆς μᾶς τῶν πλευρῶν του, τὰ δ' ἐπ' αὐτοῦ θὰ πέσουν ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῦ κρημνοῦ. Αἱ κυγκλίδες δὲν θὰ ἐμποδίσουν τὴν πτώσιν τοῦ ἐξώστου. Ἐξήτασα καλῶς τὰ ξύλα, τὰ ὁποῖα συνδέουν ἄνωθεν τὰς κυγκλίδας. Εἶναι ἐκατέρωθεν προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τόσον ἀτέχνως καὶ ἀσθενῶς, ὥστε θὰ ἐνδύσονται εἰς τὴν ἐλαχίστην βίαν ἢ πίεσιν. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ περιμένω μέχρις οὗ τριῖξῃ καὶ διαοργῇ καὶ ὁ ἄλλος πάσσαλος. Θὰ τοποθετήσω καὶ πάλιν τὸ προσκέφαλον εἰς τὴν σαλευομένην πλευρὰν τοῦ ἐξώστου. Ἰσως οὕτω τὸ τέλος ἐπέλθῃ ταχύτερον.

ΙΣΤ'.

Ἡ Μοῖρα προώρισε τὸ πέλαγος ὡς τάφον τῆς οἰκογενείας μου. Ἀνέκαθεν εἶχα τὸ προαίσθημα ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ θὰ εὗρω καὶ ἐγὼ τὴν αἰώνιον ἀνάπανσιν. Τοὺς ἄλλους τρώγει τὸ χῶμα, τὰ ἰδικά μας ὅσα κατέπτονται ὑπὸ φρυκῶν καὶ ὀστροάκων εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Ἐκ τῆς λέμβου τοῦ Ἀμερικανικοῦ πλοίου, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ναῦται διὰ τῆς βίας μᾶς ἔσπρωξαν τὴν μητέρα μου καὶ ἐμέ, τὸν εἶδα κατὰ τὴν φρικτὴν ἐκείνην νύκτα, τὸν εἶδα τὸν δυστυχῆ μου πατέρα καλυπτόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων.

Οἱ Τοῦρκοι ἐλεηλάτουν καὶ ἔσφαζον ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐνῷ ἡμεῖς ἐφεύγομεν πρὸς τὴν παραλίαν. Ἡ λέμβος ἐπερίμενε πλήρης ἤδη προσφύγων. Μᾶς ἔσπρωξαν ἐντὸς αὐτῆς οἱ ναῦται, τὴν μητέρα μου καὶ ἐμέ, καὶ ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη τῆς ἀκτῆς. Ὁ πατήρ μου ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μᾶς ἠκολούθει κολυμβῶν. Ἀλλ' οἱ

Τοῦρκοι ἦσαν ἤδη ἐπὶ τῆς παραλίας μὲ τὰ ξίφη γυμνά, μὲ τὰ ὅπλα ἀπαστοράπτοντα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ἐκράτουν τὸ φόρεμα τῆς μητρός μου, ὀρθίως ἐντὸς τῆς λέμβου, βωβὸς ἐκ τοῦ τρόμου, μὲ τὰ βλέμματα προσηλωμένα πρὸς τὸν πατέρα μου. Αἶφνης εἶδα τὰς λάμπεις ἐκπυροσοκροτήσεων, ἤκουσα τουφεκισμοὺς καὶ εἶδα τὸν πατέρα μου ὑψοῦντα τὰς χεῖρας, καὶ ἔπειτα... δὲν τὸν εἶδα πλέον.

Ἡ μήτηρ μου ἔπεσεν ὡς νεκρά ἐντὸς τῆς λέμβου, καὶ ὡς νεκράν τὴν μετέφερον οἱ ναῦται ἐπὶ τοῦ πλοίου. Καὶ ἐγὼ ἐξηκολούθουν κρατῶν μὲ τὰς δύο χεῖρας τὸ φόρεμά της. Αἱ φιλάνθρωποι φροντίδες τῶν ξένων τὴν ἐπαρέφερον εἰς τὴν ζωὴν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ζωὴ ἐκείνη! Ἐφραντάζετο διαρκῶς ὅτι βλέπει τὸν σύζυγόν της διωκόμενον ὑπὸ τῶν Τοῦρκων, δὲν μὲ ἀνεγνώριζεν, ἔκλαιε λέγουσα ὅτι ἔσφαξαν καὶ τὸ τέκνον της οἱ Τοῦρκοι. Εἰς μάτην κατεφίλουν τὰς χεῖράς της, εἰς μάτην ἔκραζα: — Ἐδῶ εἰμαι μητέρα! Παραφρόνησεν ἡ τάλαινα. Ἀλλὰ τὸ μαρτύριον ἐκείνης δὲν ἦτο μακρὸν ὡς τὸ ἰδικόν μου. Συγχρόνως μὲ τοῦ τοῦ ἐξηγητήθησαν καὶ τοῦ σώματός της αἱ δυνάμεις. Ἀπέθανε! Καὶ ἐκ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὅπου, ἀντὶ ἱερέως, ὁ πλοίαρχος ἀνέγνωσεν εἰς ξένην γλῶσσαν τὰς νεκρωσίμους προσευχάς, τὸ λείψανόν της σαβανωθὲν ἐντὸς ἱστίου, μὲ σφαῖραν βαρεῖαν εἰς τοὺς πόδας, ἐρρίφθη εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Ἦμην δεκαετὴς τότε, ἤμην εἰς ἡλικίαν ὥστε νὰ αἰσθανθῶ ὀλόκληρον τὴν πικρίαν τῶν τραγικῶν ἐκείνων περιπετειῶν. Ἐκτοτε ἐνετυπώθη εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ προαίσθημα ὅτι τὰ ὅσα μου, καθὼς τὰ ὅσα τῶν γονέων μου, πέπτωται νὰ κυλίσονται εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ πελάγους, μέχρις οὗ ἡ κόνις ἀνέλθῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀναμιγνυμένη μὲ τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων.

ΙΖ'.

Τέσσαρες ἐβδομάδες συνεπληρώθησαν σήμερον, ὁ δὲ ἐξώστης ἀντέχει εἰσέτι. Ἀνὰ πᾶσαν ἐσπέραν προσδοκῶ τὸ τέλος, ἀλλ' ὁ ἥλιος ἀνατέλλων μου τὸ ἀναβάλλει εἰς τὴν αὔριον. Ἀπῆλθον περιμέμων. Ἡ κεφαλή μου ἀλγεῖ, βοῶν τὰ ὄτα μου, οἱ ὀφθαλμοί μου καίουν, αἰσθάνομαι ὅτι δὲν δύναμαι πλέον ἐπὶ πολλὴ νὰ κυ-

βερνώ τὸν νοῦν μου. Ἐλπίζω ὁμως, ἐλπίζω ὅτι προσεγγίζει ἡ καταστροφή. Αἰσανίδες τοῦ ἐξώστου τρίζουν καὶ κλονίζονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Ὁ οὐρανὸς εἶνε σήμερον ζοφερός, ὁ ἄνεμος γίνεται σφοδρότερος, καθ' ὅσον ὁ ἥλιος καταβαίνει πρὸς τὴν δύσιν του. Ἐὰν μεταβληθῇ εἰς τρικυμίαν τὴν νύκτα, ἴσως οἱ πάσσαλοι ἐπὶ τέλους συντριβῶσιν.

Ἴσως! Χθὲς πρὸς τὸ λυκανγὲς μία λευκὴ περισσότερὰ ἦλθε κ' ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ ἐξώστου ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς μου, πάλλυνον τὰς πτέρυγάς της. Ἐντὸς τοῦ διαλυομένου οὐρανοῦ, προτοῦ ἀνατελεῖν ὁ ἥλιος, τὴν εἶδα προσηλοῦσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τοὺς λάμποντας ὀφθαλμούς της. Τὸ βλέμμα της ἐξέφραζε θλίψιν ἄφατον. Ἐφαντάσθην ὅτι ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς γυναικὸς μου καὶ ἔκλυνε. ὦ, πρὸ πόσου καιροῦ δὲν ἔχυσά δάκρυα! Ἐκλυνε καὶ ὠμίλησε πρὸς τὴν λευκὴν περισσότερὰν. Εἶπα τῆς ψυχῆς μου τὸν πόνον. Καὶ μὲ ἤκουεν ἡ περισσότερὰ καὶ μ' ἔβλεπε μὲ τὸ θλιβερὸν βλέμμα της. Εἶπα τὴν ἐλπίδα μου ὅτι ἐπέρχεται τῶν δεινῶν μου ἡ παῦσις, ὅτι θὰ συνενωθῶμεν καὶ πάλιν. Καὶ ἤνοιξε τὰς λευκάς της πτέρυγας ἡ περισσότερὰ καὶ ἀπεμακρύνθη προσηλοῦσα εἰσέτι ἐπ' ἐμοῦ τὸ βλέμμα. Μοῦ ἐδείκνυνεν ἄρά γε τὸν δρόμον; ὦ ψυχὴ τῆς γυναικὸς μου, θὰ σὲ ἀκολουθήσω! Ἐρχομαι!»

Ἐπαῦθα λίγουν αἱ αὐτόγραφοι σημειώσεις τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Δὲν ἀπαιτοῦνται γνώσεις βαθεῖαι, ἱατρικῆς, ὅπως ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των ἐννοήσῃ πᾶς τις ὅτι ὁ δυστυχὴς κατεῖχετο ὑπὸ τῆς μονομανίας τῆς αὐτοκτονίας. Εἰς τὰ ἀποσπάσματα ταῦτα διαφαίνονται πάντα τὰ παθολογικά καὶ συμπτώματα νοσοῦσης διανοίας.

Ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας ἠρεύνουσα εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἑρμοπόλεως πρὸς ἀνέρεσιν ἐγγράφων οἰουδῆποτε ἀναγομένου εἰς τὸν θάνατόν του. Ἐπὶ τέλους ἀνεκάλυψε δικαστικὴν ἀπόφασιν, διαλαμβάνουσαν ὅτι μὴ παρουσασθέντος συγγενοῦς τινος διεκδικοῦντος τὴν κληρονομίαν του, μήτε δανειστοῦ οὐδενός, ἡ πενιχρὰ περιουσία του μετεβιβάζετο εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου. Ἐπισυνημμένη δὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου ὑπῆρχεν ἡ σημείωσις τῆς ἐπὶ δημοπρασίας ἐκποιήσεως τῶν ὀλίγων σκευῶν του, ἐκκαθαρισάντων, κατὰ λεπτομερῆ ἀπογραφὴν, δραχμὰς πενήκοντα τρεῖς καὶ λεπτὰ τριάκοντα.

Ἐξ ἐτέρου ἐγγράφου, περισφωσμένου εἰς τὴν βιβλιοθήκην Ἑρμοπόλεως, ἐξάγεται ὅτι τὰ βιβλία του δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην. Τὰ πλεῖστα εἶναι Ἀγγλικά καὶ ὕλης ἱατρικῆς, ἀλλ' ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τινες Ἀγγλικά ἐκδόσεις Ἑλλήνων συγγραφέων. Τὸ ὅλον τῆς μικρᾶς βιβλιοθήκης τοῦ Μάρθα ἀποτελεῖτο ἐκ τόμων τεσσαράκοντα περίπου. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι δι' ἐμὲ τὸ κειμήλιον τῆς συλλογῆς ἦτο τὸ ιδιόγραφον σημειωματάριόν του.

Ἄλλ' ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἐγγράφων τούτων οὐδόλως ἐφωτίσθην ὥς πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀποβιώσεώς του, παρήτησα δὲ πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειάν μου, ὅτε φυλλολογῶν, χάριν ἄλλων μελετῶν, τὴν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ἑρμοπόλεως συλλογὴν τῆς ἐφημερίδος «Ὁ Φανὸς τοῦ Αἰγαίου», ἀνεκάλυψε εἰς τὸ ἐπ' ἀριθμὸν 319 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν τῆς 10ης Σεπτεμβρίου 1847 φύλλον αὐτῆς, μεταξὺ τῶν διαφόρων τὴν ἐξῆς παράγραφον:

— «Πλησίον ὧσων ἄλλων καταστροφῶν ἐπέφερεν ἡ φοβερὰ τρικυμία τῆς προχθεσινῆς νυκτός, ἔχομεν δυστυχῶς νὰ συγκαταρριμῆσωμεν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Οἱ γείτονες, μὴ ἰδόντες αὐτὸν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας χθές, ἐπληροφόρησαν τὴν ἀστυνομίαν ὅτι κατέπεσεν ὁ ἐξώστης τῆς οἰκίας του, κειμένης παρὰ τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Διαρρηχθείσης τῆς θύρας, ἐπεκυρῶθησαν αἱ ὑποψαῖαι τῶν γειτόνων. Καθ' ὧς ἐλάβομεν πληροφορίας, ὁ Μάρθας ἐκοιμᾶτο συνήθως ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, τὸν ὅποιον ἡ βία τοῦ ἀνέμου κατέρριπεν ἐπὶ τῶν κατωφερῶν βράχων. Ὁ ἐξώστης καὶ πάντα τὰ ἐπ' αὐτοῦ κατακλυσισθέντα κατεποντίσθησαν ἐντὸς τῆς βαθείας εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος θαλάσσης. Ὁ δυστυχὴς, πεποιθὼς εἰς τὴν στερεότητα τοῦ ἐξώστου, δὲν ἐπρόφθασε νὰ σωθῇ ἀρτυνηζόμενος. Ἡ καταστροφή ἐπῆλθεν ἀκαριαίως ὥς ἐκ τῆς σφοδρότητος τῆς τρικυμίας. Ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς δὲν ἐπέτρεπεν εἰσέτι τὴν ἐκεῖ ἔρυναν, ἀλλ' ἄνωθεν οὐδὲν φαίνεται ἐπιπλέον, οὔτε πτώμα, οὔτε σάνις, οὔτε σινδόνη. Ὁ ἄνεμος πνέει νοτιοδυτικὸς, ὥστε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ φέρῃ τὸ λείψανον τοῦ πνιγέντος πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Τήρου».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ